

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

บทบาทกองทัพเรือในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย

จัดทำโดย พลเรือโทสุวิน แจ้งยอดสุข
รหัส ๖๔๐๙๔๕

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทบาทกองทัพเรือในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย

พลเรือโทสุวิน แจ้งยอดสุข^๑

บทนำ

ประชาธิปไตย เป็นคำซึ่งเรียกระบอบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งมีความหมายในเชิงปรัชญาแนวคิด การปกครองที่ไม่มีค่านิยมของคำว่า ประชาธิปไตย ที่ทุกคนเห็นตรงกันหมด การศึกษาในภาษาอังกฤษ ครั้งหนึ่งพบว่ามีคำอธิบายประชาธิปไตยอย่างน้อย ๒,๒๓๔ คำอธิบาย^๒ แต่มีการระบุตรงกันว่าจะต้องมี ลักษณะสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรกคือความเสมอภาคทางกฎหมาย ประการที่สองคือเสรีภาพ ทางการเมือง และประการที่สามคือนิติธรรม^๓ ในเชิงประวัติศาสตร์นั้น ระบอบประชาธิปไตยมีที่มาจาก นครรัฐกรีกโบราณเมื่อประมาณกว่า ๒,๕๐๐ ปีก่อน ซึ่งต่อมาได้มีการวิวัฒนาการ และเป็นที่แพร่หลายไป ทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศในยุโรปและอเมริกาเหนือ ในแต่ละประเทศที่นำไปใช้ก็ปรับให้เข้ากับ ขนบธรรมเนียมของแต่ละประเทศหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับตนเอง จนมาสู่ประเทศไทยเมื่อ ปี พ.ศ.๒๔๗๕ ที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น พระประมุข

กองทัพเรือซึ่งเป็นองค์กรด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นเป็นกองทัพเรือ สมัยใหม่เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๐ โดยได้เริ่มจากการก่อตั้งโรงเรียนนายเรือหรือเมื่อ ๑๒๓ ปีก่อน^๔ นับว่าเป็น องค์กรที่ใหม่มาก เมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและพัฒนาการของระบอบการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยของโลก แล้วมีคำถามที่ว่ากองทัพเรือซึ่งเป็นองค์กรด้านความมั่นคงทางทะเลนั้น จะเกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยอย่างไรและควรมีบทบาทในการส่งเสริมระบอบ ประชาธิปไตยของไทยอย่างไร รวมทั้งที่ผ่านมากองทัพเรือได้ทำหน้าที่และภารกิจนี้ได้ครบถ้วนบริบูรณ์ แล้วหรือไม่ โดยเฉพาะในบริบทที่กำหนดไว้กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญในระบอบ ประชาธิปไตย

^๑ หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำผู้บัญชาการทหารเรือ

^๒ Gagnon, Jean-Paul, Descriptions of Democrac., Democratic Theory, (2018), 92–113. อ้างถึงใน “ประชาธิปไตย,” <https://th.wikipedia.org/wiki/ประชาธิปไตย> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^๓ Staff writer, Liberty and justice for some. The Economist. (Economist Group, 2007). และ Diamond, Larry; Morlino, Leonardo, Assessing the Quality of Democracy, (JHU Press, 2005). อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

^๔ สามสมอสมาคม, “สามสมอ,” http://www.taa.navy.mi.th/index.php/history/detail/history_id/11 (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

ความหมายของระบอบประชาธิปไตย

ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งเกิดจากการผสมคำสองคำ คือ Demos กับ Kratein โดย Demos หมายถึง ประชาชน และ Krators หรือ Kratein หมายถึง การปกครอง ฉะนั้น ประชาธิปไตย (Demoskratia) จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ส่วนคำว่าประชาธิปไตยที่ใช้ในภาษาไทยของเรานั้น บัญญัติขึ้นโดยเทียบกับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการนำเอาคำสองคำมารวมกันคือ ประชา ซึ่งเป็นคำสันสกฤต รูปคำเดิม คือ ประชา แปลว่า ราษฎร หรือประชาชน และคำว่า อธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่อย่างยิ่ง ฉะนั้นประชาธิปไตยจึงหมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั่นเอง^๕

ในเชิงประวัติศาสตร์ระบอบการปกครองประชาธิปไตย ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อประมาณ ๒,๕๐๐ ปีก่อน ในรัฐกรีกโบราณ^๖ แต่วิถีปฏิบัติแบบประชาธิปไตยปรากฏในสังคมของโลกอยู่ก่อนแล้ว เช่น เมโสโปเตเมีย ฟินีเชีย และอินเดีย ภายหลังกรีกได้มีส่วนสำคัญต่อวิวัฒนาการของประชาธิปไตย เช่น โรมโบราณ ยุโรป และอเมริกา ประชาธิปไตยแบบโบราณค่อย ๆ หมดไปในช่วงปลายสมัยโบราณ แต่รากความคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่มาจากแนวคิดและสถาบันซึ่งได้มีการพัฒนาระหว่างยุคกลางของทวีปยุโรปและยุคภูมิธรรมในการปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศส จนมาถึงช่วงหลังสงครามเย็น ประชาธิปไตยถูกเรียกว่า “ระบอบการปกครองสุดท้าย” และแพร่หลายอย่างมากไปทั่วโลก^๗

จากประวัติศาสตร์ของระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีมาอย่างยาวนาน และแพร่หลายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก ทำให้ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลายแบบและหลากหลาย โดยมีคำนิยามในภาษาอังกฤษมากถึง ๒,๒๓๔ คำอธิบาย แต่สามารถสรุปความหมายของประชาธิปไตย^๘ ได้ดังนี้

๑. ความหมายตามที่มาและขอบเขตอำนาจ มีผู้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ทั้งนี้โดยอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิและเสรีภาพโดยธรรมชาติ พวกเขาสามารถที่จะคิดและกระทำการใด ๆ ได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เขาจะสละสิทธิและอำนาจ

^๕ “ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย”,” <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/pol/119.htm> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^๖ ประภัสสร ทองยินดี, ประชาธิปไตย : แนวคิดและหลักการเบื้องต้น Democracy: Concept and Basic Principle, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ 5 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2558 , 12. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/download/44684/37038/0> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^๗ “ระบอบประชาธิปไตย,” <https://sites.google.com/a/samakkhi.ac.th/prawati-laea-phl-ngan-khxng-rachkal-thi7/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^๘ “ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย”,” <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/pol/119.htm> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

บางประการให้กับผู้ปกครอง เพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการภายในกรอบที่กำหนด ฉะนั้นเราจะพบว่ารัฐบาลในประเทศประชาธิปไตยนั้นจะมีอำนาจที่มีขอบเขต

๒. ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์ เชื่อว่าสมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาส หรือให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใด ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วย ซึ่งรูปแบบการปกครองดังกล่าวก็คือระบอบประชาธิปไตย

๓. ความหมายที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน ในเมื่อระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยใช้อำนาจนี้ผ่านทางองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง บทบาทของประชาชนในทางการเมืองจึงมีความสำคัญมากในระบอบนี้ จนมีผู้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชน คือ เสียงสวรรค์ เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมดำเนินการเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเอง กิจกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจเป็นทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทน หรืออาจเป็นทางตรง เช่น การประท้วง การร้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลรับทราบถึงปัญหา เป็นต้น

๔. ความหมายที่เน้นเจตนาธรรมของประชาชน ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยไว้อย่างกระชับและคมคายว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนาธรรมของประชาชน รัฐบาลเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็โดยการแสดงให้ประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่ารัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนาธรรมของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

จากความหมายอันหลากหลายของคำว่าประชาธิปไตย มีนักวิชาการได้สรุปรวมเป็นความหมายหลัก ๆ ดังต่อไปนี้ คือ เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งพลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเลือกผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมาย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ การตัดสินใจผู้ใดเป็นพลเมืองบ้างและการแบ่งปันอำนาจในหมู่พลเมืองเป็นอย่างไรนั้น มีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาและแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงในอัตราไม่เท่ากัน นอกจากการเลือกตั้งแล้วความคิดที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การไม่แบ่งแยกและความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิฝ่ายข้างน้อย นอกจากนี้ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนและแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนมาเป็นชุดกฎเกณฑ์แทน^๔

^๔ Przeworski, Adam, Democracy and the Market, (Cambridge University Press, 1991), 10–14. อ้างถึงใน “ประชาธิปไตย,” <https://th.wikipedia.org/wiki/ประชาธิปไตย>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

ในส่วนประเทศไทย แต่เดิมเป็นการปกครองในรูปประเพณีชนบทรรมนิยมจารีตโบราณ ตามที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย ซึ่งเป็นระบอบที่นักวิชาการสมัยใหม่เรียกว่าสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาเมื่อโลกเจริญโดยการปฏิวัติอุตสาหกรรมในฝรั่งเศสขึ้น ทำให้แนวความคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและระบอบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีได้เผยแพร่มายังประเทศไทย จนทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นไปในลักษณะประชาธิปไตยทางอ้อม (indirect democracy) หรือ เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (representative democracy) โดยใช้ระบบรัฐสภาหรือแบบคณะรัฐมนตรี (parliamentary system) ตามหลักทฤษฎีถือได้ว่าประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่าง ซึ่งมีจุดเด่นคือ การถือเอาฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจรัฐ เป็นที่รวมของเจตจำนงของประชาชนทั้งประเทศ เป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจทางการเมือง มีหน้าที่ทั้งทางด้านนิติบัญญัติและบริหารประเทศ เนื่องจากรัฐสภาประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย รัฐสภาจึงมีอำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนรัฐบาล อันได้แก่ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี โดยส่วนใหญ่มักมาจากเสียงข้างมากในรัฐสภา นอกจากนี้รัฐสภายังมีหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีและฝ่ายบริหารผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การตั้งกระทู้เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อให้ นายกรัฐมนตรีลาออก รวมถึงคณะรัฐมนตรี มีสิทธิยุบสภาให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ กล่าวคือ มี นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้คัดเลือกบุคคลขึ้นมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรีโดยการรับรองของรัฐสภา นายกรัฐมนตรีมักมี ๓ สถานภาพ ได้แก่ ๑) สถานภาพการเป็น นายกรัฐมนตรีหรือหัวหน้าคณะรัฐบาล ๒) สถานภาพการเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง และ ๓) สถานภาพ ผู้นำเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลเป็นผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงในระบบรัฐสภา ทั้งทางบริหารและนิติบัญญัติ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมักจะมีเสียงข้างมากในพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ หากนักการเมืองในพรรคฝ่ายรัฐบาลมีความสามัคคีไม่แตกแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่าย อำนาจของรัฐบาลจะมีความมั่นคงสูงหรือมีเสถียรภาพอย่างมาก นอกจากนี้เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดขึ้น จึงเป็นความรับผิดชอบร่วมกันภายใต้รูปแบบรัฐสภา เป็นความรับผิดชอบแบบองค์คณะหรือความรับผิดชอบร่วม ไม่ใช่ตัวผู้นำรัฐบาลเพียงคนเดียวแบบที่เกิดขึ้นกับรูปแบบประธานาธิบดี^{๑๐}

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำนิยามระบอบการปกครองของไทยว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (Constitutional monarchy)” หรือบางคนก็นิยามว่า “ระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ”^{๑๑} ซึ่งเป็นระบอบที่พระมหากษัตริย์ทรงขยายสิทธิแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปกครอง หรือการที่ประชาชนสามารถตั้งพรรคการเมือง มีการเลือกตั้ง มีรัฐสภา มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งหรือไม่ต้องมาจากการเลือกตั้งก็ได้ แต่พระมหากษัตริย์ก็จะทรงอยู่ในฐานะพระประมุข

^{๑๐} ประภัสสร ทองยินดี, “ประชาธิปไตย: แนวคิดและหลักการเบื้องต้น Democracy: Concept and Basic Principle,” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2558): 12. <https://so1.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/download/44684/37038/0> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^{๑๑} อัษฎางค์ ยมนาค, <https://www.facebook.com/AtsadangYommanak/posts/3344197179029375/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564).

โดยทรงมีพระราชภารกิจในการควบคุมและรักษาตุลาอำนาจในสังคมการเมือง^{๑๒} ระบุบดั่งกล่าวไม่ว่าจะ
นิยามอย่างไร ก็ได้ใช้ปกครองในประเทศไทยมาถึง ๘๙ ปีแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้เกิดและ
ดำเนินชีวิตในระบอบนี้แล้ว ๑ ช่วงอายุคน ได้มีเรียนรู้และการปรับแนวคิดมาแล้วโดยตลอดมากพอสมควร
ภายใต้หลักที่ต้องถูกยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ และเสียงส่วนน้อยต้องไม่ได้รับการมองข้าม และสร้าง
ความแตกแยก

บทบาทของกองทัพเรือตามตัวบทกฎหมาย ในระบอบประชาธิปไตย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก จะมีกฎหมายสำคัญที่วางรากฐานโครงสร้างการ
ปกครองประเทศคือกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งสาระสำคัญคือการแบ่งแยกอำนาจการปกครอง ทั้งสามด้าน
ได้แก่ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ออกจากกัน โดยองค์กรความมั่นคงอันได้แก่กองทัพไทยนั้นอยู่ใน
กระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นองค์กรหน่วยงานในฝ่ายบริหาร ที่มีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมเป็นผู้กำกับดูแล สำหรับกองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่และ
ภารกิจด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศ การป้องเอกราช อธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติทาง
ทะเล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อย โดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย
และกฎระเบียบต่าง ๆ ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากองทัพเรือก็มีหน้าที่และภารกิจ
ที่เป็นส่วนหนึ่งในอำนาจฝ่ายตุลาการ โดยเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรายละเอียดของภารกิจ
หน้าที่ของกองทัพเรือ ได้กำหนดในกฎหมายสูงสุดของประเทศไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับในมาตราที่
แตกต่างกัน โดยฉบับล่าสุดให้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.๒๕๖๐^{๑๓} ได้กำหนดไว้ดังนี้

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพ แห่ง
อาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ
และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการ
ข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ

กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย

มาตรา ๕๓ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด”

จากรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตราดังกล่าว ที่เป็นการกำหนดให้กองทัพเรือมีหน้าที่สำคัญ สอง
ประการคือ ๑) การปกป้องเอกราช อธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และ ๒) การรักษาความ
สงบเรียบร้อย และดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งจากหน้าที่
ประการที่สองนี้ กองทัพเรือมิได้เป็นหน่วยราชการหลัก แต่จะเป็นการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนหน่วยราชการอื่น ๆ

^{๑๒} เกียรติศักดิ์ เชษฐพัฒน์นิช, “ความคิดประชาธิปไตยแบบไทยจากยุคชอวยราชครูถึงยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์,”
<https://waymagazine.org/the-constitutional-monarchy/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564).

^{๑๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560)
<http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

ตามกฎหมายกำหนดในพื้นที่ทะเลอาณาเขต เช่น กฎหมายฝ่ายปกครอง ศาลากร การประมง การคมนาคมทางทะเล ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ เป็นต้น

จากกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้วางรากฐานการปกครองและกำหนดหน้าที่ของฝ่ายทหารให้มีหน้าที่ปกป้องอธิปไตย สร้างความเข้มแข็ง ขยายอำนาจ และกำกับดูแลความเรียบร้อยของรัฐ ซึ่งทั้งนี้ถือได้ว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามแนวคิดของเคล้าวิตซ์ (Carl Von Clausewitz) นักการทหารในกองทัพปรัสเซียและรัสเซียในสมัยยุคของสงครามนโปเลียน ที่ได้นำเสนอแนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของสงคราม (Trinity of War) โดยกล่าวว่า “องค์ประกอบของรัฐชาติ ที่มีผลต่อการทำสงครามเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอธิปไตยของรัฐชาติ มีสามส่วนได้แก่ รัฐบาล (Government) กำลังทหาร (Army) และประชาชน (People)”^{๑๔} โดยมีความสัมพันธ์กัน ตามรูป

องค์ประกอบของสงคราม (Trinity of War)^{๑๕}

จากรูป จะเห็นได้ว่า รัฐในคตินิยมตามแนวคิดของเคล้าวิตซ์ จะประกอบด้วยสามส่วน ซึ่งในระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแทบจะเป็นสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ มาจากประชาชนซึ่งจะเป็นกำลังทหารของรัฐได้ ด้วยระบบการคัดเลือก สัมคร หรือเกณฑ์ตามกฎหมายของรัฐ ส่วนรัฐบาลหรือฝ่าย

^{๑๔} Roots of Strategy Book 2, Library of Congress Cataloging in Publication Data, (Stackpole Books, 1987), 25. อ้างถึงใน สุวัจ ดอนสกุล, “แม่ทัพในมุมมองของปราชญ์แห่งสงคราม,” http://nwc45.blogspot.com/2013/07/blog-post_14.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

^{๑๕} Thammy Evans, “SSR and Clausewitz’s ‘remarkable trinity,’” <https://issat.dcaf.ch/Share/Blogs/ISSAT-Blog/SSR-and-Clausewitz-s-remarkable-trinity> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).

ปกครอง คือผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐ ซึ่งจากรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการเมืองของรัฐ และจะต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายทหารในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือทำสงครามกับรัฐอื่น ซึ่งกลุ่มคนหรือองค์กรทั้งสามจะต้องสนับสนุนซึ่งกันเพื่อผลประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญ

กองทัพเรือ ซึ่งเป็นองค์กรความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญของประเทศไทย ที่มีหน้าที่และภารกิจจากการกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญคือ การรักษาอธิปไตยและประโยชน์ของชาติทางทะเล และรักษาความสงบเรียบร้อยของอาณาเขตทางทะเลประเทศไทย จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการทำหน้าที่และภารกิจให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนการเมืองและนโยบายนั้น กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงจึงต้องมีบทบาทส่งเสริมระบอบการปกครอง รวมทั้งกำลังพลกองทัพเรือในฐานะเป็นประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและมีหน้าที่ในการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นฝ่ายปกครองหรือรัฐบาล

บทบาทของกองทัพเรือในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

จากที่มาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีที่มาจากสังคมตะวันตก และมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่พลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเลือกผู้ปกครอง ซึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมาย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ การตัดสินใจผู้ใดเป็นพลเมืองบ้างและการแบ่งอำนาจในหมู่พลเมืองเป็นอย่างไรนั้น มีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาและตามแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงในอัตราไม่เท่ากัน นอกจากการเลือกตั้งแล้ว ความคิดที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การไม่แบ่งแยกและความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิต และสิทธิฝ่ายข้างน้อย^{๑๖} นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนและแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนมาเป็นตัวแทน

และจากบทบาทของกองทัพเรือ ซึ่งเป็นองค์กรด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย โดยมีจุดเริ่มต้นกองทัพเรือสมัยใหม่เมื่อ ปี พ.ศ.๒๔๔๐ โดยได้เริ่มการก่อตั้งโรงเรียนนายเรือ^{๑๗} หรือเมื่อ ๑๒๓ ปีก่อน นับว่าเป็นองค์กรที่ใหม่มากเมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์ชาติไทยและพัฒนาการของระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของโลก และระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของประเทศไทย โดยในช่วงเริ่มต้นนั้นกองทัพเรือได้รับการจัดตั้งเพื่อป้องกันประเทศจากลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกเป็นหลัก แต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง กองทัพเรือได้รับแนวความคิดและคตินิยมการให้กำลังทหารจากกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยให้มีหน้าที่และภารกิจหลักสองประการคือการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย

^{๑๖} “ประชาธิปไตย,” <https://artsandculture.google.com/entity/m026wp?hl=th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).

^{๑๗} สามสมอสมาคม, “สามสมอ,” http://www.taa.navy.mi.th/index.php/history/detail/history_id/11 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).

ซึ่งจากหน้าที่และภารกิจทางกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ และแนวคิดความสัมพันธ์ของรัฐบาล ทหาร และประชาชน ตามแนวคิดของเคล้าวิตซ์ จะเห็นว่า กองทัพเรือมีบทบาทในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย คือ

การทำหน้าที่และภารกิจในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย

ส่วนการเมืองนั้น กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐ การดำเนินการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ให้เป็นไปตามหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน กองทัพเรือควรแสดงบทบาทในการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิได้โดยอิสระเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ในขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้กำลังพลของกองทัพเรือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการใช้สิทธิของตนในการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นฝ่ายปกครองหรือรัฐบาลได้อย่างอิสระ รวมทั้งการจัดการให้ความรู้แก่กำลังพลเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยและการใช้สิทธิของตน ทั้งนี้ไม่ควรที่จะชี้้นำกำลังพลให้ใช้สิทธิในทางที่ไม่ถูกต้อง^{๑๘}

ในส่วนแนวทางในการดำเนินการของกองทัพเรือในการส่งเสริมตามหลักเสรีภาพรวมถึงหลักความเสมอภาค ก็คือ การดำเนินบทบาทในลักษณะเดิมที่ให้การสนับสนุนและยอมรับต่อการแสดงออกของประชาชนโดยทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันกองทัพเรือในฐานะที่ต้องทำหน้าที่ในการรักษาดูแลความมั่นคงของประเทศชาติ ก็จำเป็นต้องแสดงบทบาทในการสอดส่องดูแลการกระทำของบุคคลที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการในเรื่องนี้อาจทำให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ มองว่า เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของตน ดังนั้นการดำเนินการในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ภายในกองทัพเรือเอง ทางกองทัพเรือก็ควรที่จะพิจารณาสันับสนุนและคุ้มครองให้กำลังพลมีสิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคกัน ภายใต้กรอบกฎระเบียบที่กำหนดไว้ โดยกองทัพเรืออาจพิจารณาผ่อนปรนในบางกรณีตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันการที่ผู้บังคับบัญชาจะคอยกำกับดูแลการกระทำต่าง ๆ ของกำลังพลจะต้องคำนึงถึงอำนาจการบังคับบัญชาตามกฎหมายและสิทธิเสรีภาพที่พึงมีของกำลังพลควบคู่กันไปด้วย ตามหลักหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Rule of Law)^{๑๙}

^{๑๘} พิเชฐ ตานะเศรษฐ, “บทบาทของกองทัพเรือในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย,” (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2559), 12-13. ใน https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8852 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, 13-14.

สรุป

จากความหมายของประชาธิปไตย ที่หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดใน การปกครองประเทศ โดยมีที่มาของอำนาจสูงสุดมาจากประชาชน มอบให้แก่รัฐบาลใช้อำนาจอย่างมี ขอบเขต โดยเน้นให้มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเข้ามีส่วนร่วมแก่ประชาชน ภายใต้กฎระเบียบ ของสังคมด้วย

ซึ่งประเทศไทยระบอบการปกครองของไทยว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข ซึ่งเป็นระบอบที่พระมหากษัตริย์ทรงขยายสิทธิแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปกครอง หรือการ ที่ประชาชนสามารถตั้งพรรคการเมือง มีการเลือกตั้ง มีรัฐสภา มีนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งหรือไม่ ต้องมาจากการเลือกตั้งก็ได้ แต่พระมหากษัตริย์ก็จะทรงอยู่ในฐานะพระประมุข โดยทรงมีพระราชภารกิจ ในการควบคุมและรักษาตุลาอำนาจในสังคมการเมือง

กองทัพเรือ ซึ่งเป็นองค์กรความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญของประเทศไทย ที่มีหน้าที่และภารกิจ จากการกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญคือ การรักษาอธิปไตยและประโยชน์ของชาติทางทะเล และ รักษาความสงบเรียบร้อยของอาณาเขตทางทะเลประเทศไทย จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการทำหน้าที่และ ภารกิจให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนด้านการเมืองนั้น กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงหรือทหาร ตามแนวคิดความสัมพันธ์ของ รัฐบาล ทหาร และประชาชน จึงต้องมีบทบาทส่งเสริมระบอบการปกครอง ตามหลักการของประชาธิปไตย อันได้แก่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน เสรีภาพ และความเสมอภาค รวมถึงหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้กำลังพลกองทัพเรือในฐานะ เป็นประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและทำหน้าที่ในการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นฝ่ายปกครองหรือ รัฐบาล ทั้งนี้ในฐานะที่กองทัพเรือเป็นหน่วยงานราชการทหาร จึงจำเป็นต้องพิจารณาให้อยู่ภายใต้กรอบ กฎระเบียบที่มีอยู่

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒน์นิช. “ความคิดประชาธิปไตยแบบไทยจากยุคชอยุธยาครุถึงยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.” <https://waymagazine.org/the-constitutional-monarchy/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564).
- ประภัสสร ทองยินดี. “ประชาธิปไตย: แนวคิดและหลักการเบื้องต้น Democracy: Concept and Basic Principle.” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2558 ใน <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/download/44684/37038/0> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).
- พิเชฐ ดานะเศรษฐ. “บทบาทของกองทัพเรือในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย.” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔, วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ, สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา, สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ, 2559. ใน https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8852 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).
- รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560). <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564).
- สามสมอสมอม. “สามสมอ.” http://www.taa.navy.mi.th/index.php/history/detail/history_id/11 (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).
- สุวัจ ดอนสกุล. “แม่ทัพในมุมมองของปราชญ์แห่งสงคราม.” http://nwc45.blogspot.com/2013/07/blog-post_14.html (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).
- อัษฎางค์ ยมนาค. <https://www.facebook.com/AtsadangYommanak/posts/3344197179029375/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2564).
- Thammy Evans. “SSR and Clausewitz's 'remarkable trinity.’” <https://issat.dcaf.ch/Share/Blogs/ISSAT-Blog/SSR-and-Clausewitz-s-remarkable-trinity> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).
- “ความหมายของคำว่า "ประชาธิปไตย".” <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/pol/119.htm> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).
- “ประชาธิปไตย.” <https://artsandculture.google.com/entity/m026wp?hl=th> (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2564).
- “ประชาธิปไตย.” <https://th.wikipedia.org/wiki/ประชาธิปไตย>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).
- “ระบอบประชาธิปไตย.”, <https://sites.google.com/a/samakkhi.ac.th/prawati-laea-phl-ngan-khxng-rachkal-thi7/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564).